HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מסורת הש"ס

ה) ל"ל בה, ג) לעיל ג., ד) [לקמן ט.] מכות ה:, ה) [יומא עו.], ו) ל"ל בס"ד עסק: לעניים, ז) ל"ל הכי. רש"ל,

תורה אור השלם

1. עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים יוּמַת הַמֵּת לֹא יוּמַת עַל פִּי עֵד אֶחָד: דברים יז ו

גליון הש"ס

תום' ד"ה לא וכו' דפליג על ר"ש. עיין לקמן דף מג ע"ב גרש"י ד"ה ר"ע וכתום' שם:

הגהות הב"ח

(א) תוספות ד"ה זומן וכו' בפ"ק דמכות היכי אמרינן להו אמר רבא הכי ממרינן להו: (ב) בא"ד ולא בסנהדרין שראוהו באחד שהרג את הנפש לע"ב: (ג) בא"ד מתקיים העדות בשאר:

מוסף רש"י

מכות. מלקות מרבעים (לעיל ב.). אלא להחמיר עליו. שלא תאמר הואיל ובלאו הוא היתה העדות מתקיימת לא יעשו בו דין זממה, לימדך הכתוב שאף הוא מן מקיימי דבר (מכות ה:). על אחת כמה וכמה שישלם שכר כו'. ממלוט מלה העונה מרובה ממלת פורענות, במלה טובה הוא אומר על שלשים ועל רבעים (שם).

עין משפט נר מצוה

עג א ב (ג) מיי' פ"ה מהלכות עדות הל' ג ד סמג לאוין ריג טוש"ע ח"מ סימן לו סעיף ג וסי' נו סעי' ד):

רבינו חננאל

פשוטות הן רבינא אמר כגון שנמצא אחד מן העדים קרוב או פסול ר' מאיר סבר לה כר' יוסי דאמר בדיני נפשות בטלה העדות כולה ואין שם דיני נפשות כלל אבל יש בה דיני ממונות דהא רבי יוסי הוא דאמר תתקיים העדות בשאר. ורבנן כרבי דאמר תתקיים העדות בשאר ואע"פ שנמצא אחד מהן קרוב או פסול השאר כשרין לדיני נפשות דהא לא אתרו בהו ואמרי לאסהודי אתינן. ואנן עתידין לפרשו במקומו.

דאתרו ביה למלקות. ותמיה כמ"ד (מכות יג.) לגמ' שניתן להזהרת מיתת ב"ד לוקין עליו ואם היינו יכולין לפרש במלקות שלא לוקה למיך לך מיתת בית דין שלא נאמר בה גמ' ולקבל לגמ' שניתן להזהרת מיתת בית דין לוקין עליו כי אתרו בה מלקות ולא קטלא: **משום ר' ישמעאל אמרו בעשרים ושלשה.** טעמא מפרש לקמן (דף י.): **אחד מן העדים.** והיו אם שלשה או מרובה שיכולה עדות להתקיים בשלה: הא דרבי עקיבא במסכת מכות: **לא נא שלישי הוי.** דממשמע שנאמר (דברים יט) על פי שנים עדים (יקום) כל שכן שלשה למה נאמר לו שלשה עדים שלא להחמיר עליו ליתן תומר בעדי שקר שלישי זה מע"פ שלא היה זה נידון על פיו למיתה אהרי בשנים שהעידו תחלה נמי היה נידון לפילו הכי עשה הכתוב את דינו כיוצא בהלו שאם הוזמו יהרג לף השלישי מפני שיטפל לעובדי עבירה: **קל וחומר שישלם שכר וכו'.** דקיימא לן[ד] מלה טובה מרובה ממלת פורענות הלכך קל ומומר הוא: **נמה דברים אמורים.** דעדותן בטלה: **בדיני נפשות.** דרחמנא אמר (במדבר לה) והצילו העדה המכדרינן מתר זכותא לבטל העדות ולא יהרג לף הוא ולא הס: **רבי לומר אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות.** קוין כתך דעדותן בטלה: **ואימתי.** בדיני נפשות עדותן בטלה: **זומן שהפרו.** הקרוב או הפסול בעובדי עבירה שגילו דעתם שאף הס נעשים עדים והרי הכתוב הקיש שלשה[ה] לבטל העדות הס יש קרוב או פסול לאל לף התרו הקרוב והפסול בעובדי עבירה ולא שתקו והכשרים התרו בהן אין להן נעשים עדים ותתקיים העדות בשלה:

לע"כ

[ה]לפלוג מלר"ש וס"ל דנהרגין אע"פ שאין שלשתן זוממין דקסבר לאין להקיש שלשה לשנים לענין זה לכיון דכתיב (דברים יט) ועשיתם לו כאשר זמם לרי ושמו שנים שיש כח בידיהם להרוג בפני עלמם ובקונטרס פירש במכות (שם) לף בא השלישי להקל עליו להקל עליו לף לריך קרא לכתיב (שם) והכה עד שקר העד למשמע כל העדות ואין נהרגין עד שיזומו כולן ולא בא הכתוב אלא להחמיר עליו אבל אין לפרש לף בא השלישי להקל עליו גרידא אלא גם להחמיר עליו אע"ג דר"ש מודה דשלשתן נהרגין ה"מ כשבאו בתוך כדי דיבור כדמפרש התם בגמרא אבל רבי עקיבא סבר שנעשה אע"ג שבא אח"כ מדנקט נעלד דהא כיון דאית ליה לרבי עקיבא היקשא דשנים לענין שנעשה כמותם:

בזמן שהתרו בהן. מפרש בפ"ק דמכות (דף ו. ושם) [ו] הכי ממרינן להו לשקטולי אתיתו לו למיחזי אתיתו מי אמרי לשקטולי אתיתו אלא לחזי ולא לשקטולי אתיתו ומשום הכי לא מלקי ליה ולא מיקטלא אלא לוקה דאין לך מיתת בית דין שלא נאמר בה ולא וקבל לגמ' שניתן להזהרת מיתת בית דין לוקין עליו כי אתרו בה מלקות ולא קטלא: **משום ר' ישמעאל אמרו בעשרים ושלשה.** טעמא מפרש לקמן (דף י.): **אחד מן העדים.** והיו אם שלשה או מרובה שיכולה עדות להתקיים בשלה: הא דרבי עקיבא במסכת מכות: **לא נא שלישי הוי.** דממשמע שנאמר (דברים יט) על פי שנים עדים (יקום) כל שכן שלשה למה נאמר לו שלשה עדים אלא להחמיר עליו ליתן תומר בעדי שקר שלישי זה מע"פ שלא היה זה נידון על פיו למיתה אהרי בשנים שהעידו תחלה נמי היה נידון לפילו הכי עשה הכתוב את דינו כיוצא באלו א"כ ענש הכתוב את הניטפל לעוברי עבירה כעוברי עבירה על אחת כמה וכמה שישלם שכר את הניטפל לעושה מצוה כעושה מצוה[ז] ומה שנים נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה אף שלשה נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה ומניין שאפי' מאה ת"ל[ו] עדים א"ר יוסי בד"א בדיני נפשות אבל בדיני ממונות תתקיים עדות בשאר רבי אומר[ז] אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות[ח] ואימתי בזמן שהתרו בהן אבל בזמן שלא התרו בהן מה דאתרו ביה מלקות ולא אתרו ביה קטלא וקמיפלגי בפלוגתא דרבי ישמעאל ורבנן[ט] דתנן מכות בשלשה משום רבי ישמעאל אמרו בעשרים ושלשה רבינא אמר בגון שנמצא אחד מן העדים קרוב או פסול וקמיפלגי בפלוגתא דרבי יוסי ורבי אליבא דר' עקיבא דתנן רבי עקיבא אומר לא בא[י] שלישי אלא להחמיר עליו לעשות דינו כיוצא באלו א"כ ענש הכתוב את הניטפל לעוברי עבירה כעוברי עבירה על אחת כמה וכמה שישלם שכר את הניטפל לעושה מצוה כעושה מצוה[א] ומה שנים נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה אף שלשה נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה ומניין שאפי' מאה ת"ל[ו] עדים א"ר יוסי בד"א בדיני נפשות אבל בדיני ממונות תתקיים עדות בשאר רבי אומר[ז] אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות[ח] ואימתי בזמן שהתרו בהן אבל בזמן שלא התרו בהן

מה דאתרו ביה למלקות ולא אתרו ביה קטלא וקמיפלגי בפלוגתא דרבי ישמעאל ורבנן[ט] דתנן מכות בשלשה משום רבי ישמעאל אמרו בעשרים ושלשה רבינא אמר בגון שנמצא אחד מן העדים קרוב או פסול וקמיפלגי בפלוגתא דרבי יוסי ורבי אליבא דר' עקיבא דתנן רבי עקיבא אומר לא בא[י] שלישי אלא להחמיר עליו לעשות דינו כיוצא באלו א"כ ענש הכתוב את הניטפל לעוברי עבירה כעוברי עבירה על אחת כמה וכמה שישלם שכר את הניטפל לעושה מצוה כעושה מצוה[א] ומה שנים נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה אף שלשה נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה ומניין שאפי' מאה ת"ל[ו] עדים א"ר יוסי בד"א בדיני נפשות אבל בדיני ממונות תתקיים עדות בשאר רבי אומר[ז] אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות[ח] ואימתי בזמן שהתרו בהן אבל בזמן שלא התרו בהן

לא בא השלישי להקל עליו אלא להחמיר עליו. מלר"ש קשי לקתני בפ"ק דמכות (דף ה: ושם) לעיל מהך ר"ש דאומר מה שנים אין נהרגין עד שיהו שניהם זוממין לף שלשה וכו' ומני למימר כשלשה עדים שבאו בזה אחר זה ונמי יקשה[ט] להכי כי היכי דמקיש לענין לענין

דאתרו ביה למלקות. ותמיה כמ"ד (מכות יג.) לגמ' שניתן להזהרת מיתת ב"ד לוקין עליו ואם היינו יכולין לפרש במלקות שלא לוקה למיך לך מיתת בית דין שלא נאמר בה גמ' ולקבל לגמ' שניתן להזהרת מיתת בית דין לוקין עליו כי אתרו בה מלקות ולא קטלא: **משום ר' ישמעאל אמרו בעשרים ושלשה.** טעמא מפרש לקמן (דף י.): **אחד מן העדים.** והיו אם שלשה או מרובה שיכולה עדות להתקיים בשלה: הא דרבי עקיבא במסכת מכות: **לא נא שלישי הוי.** דממשמע שנאמר (דברים יט) על פי שנים עדים (יקום) כל שכן שלשה למה נאמר לו שלשה עדים אלא להחמיר עליו ליתן תומר בעדי שקר שלישי זה מע"פ שלא היה זה נידון על פיו למיתה אהרי בשנים שהעידו תחלה נמי היה נידון לפילו הכי עשה הכתוב את דינו כיוצא באלו א"כ ענש הכתוב את הניטפל לעוברי עבירה כעוברי עבירה על אחת כמה וכמה שישלם שכר את הניטפל לעושה מצוה כעושה מצוה[א] ומה שנים נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה אף שלשה נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה ומניין שאפי' מאה ת"ל[ו] עדים א"ר יוסי בד"א בדיני נפשות אבל בדיני ממונות תתקיים עדות בשאר רבי אומר[ז] אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות[ח] ואימתי בזמן שהתרו בהן אבל בזמן שלא התרו בהן

מה

דלקמן (דף י.). ומה הוא מצני מהא דפריך מיפוק ליה מלא תעשה דלא מצי לצוויי כדמצני לקמן מפוס ס"מ הוא הוה לקי משום לאו שאין בו מעשה ר' מאיר גמר בפ"ק דמכות (דף ד: ושם) דעדים זוממין לוקין ומשלמין ממון ממוניא שם רע וס"ג דגמר לענין לוקין לתע"ג דהוי לאו שאין בו מעשה וס"ת דהוה משני משום דהוי לאו שניתן להזהרת מיתת ב"ד חדא לתים ליה לוקין עליו לפי סברת רב תסי ועוד דר"ס אית ליה לזהירה לעדים זוממין מקרא לחבירו בפ"ק דמכות (ג"ז שם) וי"ל לתע"ג דגמר עדים זוממין ממוניא שם רע ר"ס לענין דלא מוקמינא לה לדרשה דאמרינן בלאו נעדות (מכות לב:) אבל גבי הסי לי לאו דגלי קרא לקי לף הוה גמרינן כיון דכתיב לעשות לדרשינן מינה בלאו הן הלוקין (מכות דף יג.) דבעינן לאו שיש בו מעשה אי נמי י"ל דמוקיא שם רע גופיה לף נפקא לן דלקי אלא מוהיה שם בן הכות הרשע כדאמר פרק נערה (כתובות דף מו.) למדנו ויסרו מויסרו ויסרו מבן ובן (מבן) מוהיה שם בן הכות הרשע:

לא בא השלישי להקל עליו אלא להחמיר עליו. מלר"ש קשי לקתני בפ"ק דמכות (דף ה: ושם) לעיל מהך ר"ש דאומר מה שנים אין נהרגין עד שיהו שניהם זוממין לף שלשה וכו' ומני למימר כשלשה עדים שבאו בזה אחר זה ונמי יקשה[ט] להכי כי היכי דמקיש לענין לענין

בזמן שהתרו בהן. מפרש בפ"ק דמכות (דף ו. ושם) [ו] הכי ממרינן להו לשקטולי אתיתו לו למיחזי אתיתו מי אמרי לשקטולי אתיתו אלא לחזי ולא לשקטולי אתיתו ומשום הכי לא מלקי ליה ולא מיקטלא אלא לוקה דאין לך מיתת בית דין שלא נאמר בה ולא וקבל לגמ' שניתן להזהרת מיתת בית דין לוקין עליו כי אתרו בה מלקות ולא קטלא: **משום ר' ישמעאל אמרו בעשרים ושלשה.** טעמא מפרש לקמן (דף י.): **אחד מן העדים.** והיו אם שלשה או מרובה שיכולה עדות להתקיים בשלה: הא דרבי עקיבא במסכת מכות: **לא נא שלישי הוי.** דממשמע שנאמר (דברים יט) על פי שנים עדים (יקום) כל שכן שלשה למה נאמר לו שלשה עדים אלא להחמיר עליו ליתן תומר בעדי שקר שלישי זה מע"פ שלא היה זה נידון על פיו למיתה אהרי בשנים שהעידו תחלה נמי היה נידון לפילו הכי עשה הכתוב את דינו כיוצא באלו א"כ ענש הכתוב את הניטפל לעוברי עבירה כעוברי עבירה על אחת כמה וכמה שישלם שכר את הניטפל לעושה מצוה כעושה מצוה[א] ומה שנים נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה אף שלשה נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה ומניין שאפי' מאה ת"ל[ו] עדים א"ר יוסי בד"א בדיני נפשות אבל בדיני ממונות תתקיים עדות בשאר רבי אומר[ז] אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות[ח] ואימתי בזמן שהתרו בהן אבל בזמן שלא התרו בהן

מה

דלקמן (דף י.). ומה הוא מצני מהא דפריך מיפוק ליה מלא תעשה דלא מצי לצוויי כדמצני לקמן מפוס ס"מ הוא הוה לקי משום לאו שאין בו מעשה ר' מאיר גמר בפ"ק דמכות (דף ד: ושם) דעדים זוממין לוקין ומשלמין ממון ממוניא שם רע וס"ג דגמר לענין לוקין לתע"ג דהוי לאו שאין בו מעשה וס"ת דהוה משני משום דהוי לאו שניתן להזהרת מיתת ב"ד חדא לתים ליה לוקין עליו לפי סברת רב תסי ועוד דר"ס אית ליה לזהירה לעדים זוממין מקרא לחבירו בפ"ק דמכות (ג"ז שם) וי"ל לתע"ג דגמר עדים זוממין ממוניא שם רע ר"ס לענין דלא מוקמינא לה לדרשה דאמרינן בלאו נעדות (מכות לב:) אבל גבי הסי לי לאו דגלי קרא לקי לף הוה גמרינן כיון דכתיב לעשות לדרשינן מינה בלאו הן הלוקין (מכות דף יג.) דבעינן לאו שיש בו מעשה אי נמי י"ל דמוקיא שם רע גופיה לף נפקא לן דלקי אלא מוהיה שם בן הכות הרשע כדאמר פרק נערה (כתובות דף מו.) למדנו ויסרו מויסרו ויסרו מבן ובן (מבן) מוהיה שם בן הכות הרשע: